

**OROSZT FOGTAM, DE ELERESZT?
Miklóssy kapitány esete Csicsagov admirálissal**

I caught a Russian, but will he let me go?
Captain Miklóssy's case with Admiral Chichagov

During the French invasion of Russia in 1812 the right wing of Napoleon's Grande Armée was made up of Field Marshall Schwarzenberg's auxiliary army of almost 30 000 men.

The Imperial and Royal Eighth (Kienmayer) Hussar Regiment, attached to the auxiliary army operating in the secondary theatre of war, included two platoons which were lead by First Captain József Miklóssy. During an undertaking in early October 1812, these platoons fell into captivity after suffering defeat from an enemy superior in number in a heroic fight at Bulkovo. Admiral Chichagov, commander of the Russian Southern Army, rewarded the bravery of the 65 hussars by releasing them after a few days. The extraordinary case, which also has to be considered as a Russian propaganda move, urged the Viennese Aulic War Council to start a clarifying investigation. The paper gives a detailed description of the investigation procedure that was started against the captain who was accused with collusion with the enemy; and also presents the outcome which was reassuring for the captain. By doing so, the author presents a mechanism of the military bureaucracy of the time which is lesser known even by experts. The paper provides useful biographical data, too, for the source exploration resulted in giving a list of those hussars, officers and troops alike, who fell into captivity and were then released. The military career of the few men who were finally nominated for medal is discussed briefly, while that of Captain Miklóssy is presented in details.

Ferenc Lenkefi PhD, senior archivist working at the Archives of Military History, Budapest. Main research area: military history of 18th century wars, organization of the Imperial and Royal Army, POW repository. Important publications: *Rooster in the Cage. French Prisoners of War in Hungary during the First Coalition War, 1793–1797*. (Budapest, 2000.) E-mail: lenkefi.ferenc@mail.militaria.hu

Keywords: Napoleon's campaign in Russia in 1812, Field Marshall Schwarzenberg, auxiliary army, Imperial and Royal Eighth (Kienmayer) Hussar Regiment, First Captain Miklóssy, prisoners of war, release, Admiral Chichagov, Aulic War Council in Vienna, clarifying investigation

A Grande Armée 1812. évi oroszországi hadjáratáról bőszeges irodalmat őriznek a könyvtárak, ezen belül a Napóleon oldalán, Schwarzenberg tábornagy parancsnoksága alatt állt császári-királyi szövetséges segélyhadtest (*Auxiliärkorps*) működéséről is számos publikáció látott napvilágot. Az utóbbi haderő kötelékében harcolt magyar alakulatok tevékenységéről azonban már jóval kevesebbet tudunk.

Pilch Jenőnek a *Had történelmi Közlemények* 1913-as évfolyamában több részben megjelent tanulmánya *Magyar csapatok az 1812. évi hadjáratban* (1–3 közlemény) címmel, tudomásom szerint máig az egyetlen alaposnak minősíthető magyar tényfeltáró munka a témában.¹ Nem szokványos módon ez az írás azután került a kezembe, hogy a bécsi

¹ Réfi Attila jelen számban olvasható tanulmánya (A magyar huszárság részvétele Napóleon oroszországi hadjáratában) oldja ezt a hiányt.

Kriegsarchiv udvari haditanácsi aktái között rábukkantam a Miklóssy-ügyre. Pilch röviden említi is ezt az epizódot abban a kontextusban, hogy „a Kienmayer-huszárok (cs. kir. 8. huszárezred) Miklóssy kapitány által vezetett két szakaszát az oroszok bekerítették és szétugrasztották.”²

Az ezredtörténet meglehetősen bősséggel foglalkozik ugyan a Kienmayer-huszárok 1812-es szereplésével, de Miklóssyék ügyére itt is csupán pár mondat utal. Eszerint a Miklóssy vezette elővéd október 3-án Rudnánál (itt:) Weinow orosz tábornok csapataival keveredett harcba, melynek során a kapitány, Pongrácz főhadnagy, Markovics és Modrovsky alhadnagyok, Swoboda főorvos és (itt:) 99 huszár estek fogságba.³

Visszatérve Pilch tanulmányához, az általa megadott két bécsi hadilevéltári hivatkozást (Alte Feldakten) kiindulópontul véve kísérlem meg az események tisztázását. Előljáróban le kell szögezmem, hogy nem térnek ki a vonatkozó hadműveletek részletezésére, a száraz hadijelentések hátterét áll szándékomban megvilágítani, és a meglehetősen szövevényes iratváltások bemutatásán túl radványi Miklóssy József személyét is emberközelbe hozni.

Heinrich von Siegenthal altábornagy, hadosztályparancsnok 1812. október 4-én este Jamnából írta meg hadijelentését Karl Philipp zu Schwarzenberg tábornagy (kinevezése lovassági tábornokból október 2-án kelt, de ekkor még nem jutott el hozzá), főparancsnoknak az előző nap végbement ütközetről.⁴ A minket érdeklő részben a tábornok röviden arról számolt be, hogy a Miklóssy kapitány vezette elővédjét oly hevesen üldözték az orosz ulánusok és a kozákok, hogy két szakasz Kienmayer-huszárt Radwanicénél elvág-tak, akiknek az erdőbe kellett menekülniük. Reményét fejezte ki azonban, hogy az éjszaka folyamán visszatérnek a főcsapathoz.⁵

Schwarzenberg tábornagy az előbbi beszámolót felhasználva, október 21-én, Propotnián kelt jelentésében a császári-királyi csapatok hősiességét kiemelve tájékoztatta a Miklóssy-afférról az uralkodót, I. Ferenc császárt. Együttal mellékelte az orosz–török háborút 1812. május 28-án lezáró bukaresti békét követően az új hadszínterre felvonult dunamenti hadsereg parancsnoka, Pavel Vasziljevics Csicsagov tengernagy levelének másolatát Bresztből. Előbbiben némiképp bővebben arról volt szó, hogy Miklóssy kapitányt Siegenthal altábornagy kiküldte az összeköttetést helyreállítani báró Franz Frehlich vezérőrnagy dandárával. Amint a hadosztály Bresztnél átkelt a Bug folyón, s Muchawiecnél állást vett, a huszárok Karl Oszipovics Lambert orosz vezérőrnagy több ezrednyi elleneséges lovasságával találkozott, s noha keresztül akarták vágni magukat, hosszas küzdelem után fogságba estek. A tudósítás eseményéről nem szól. A főparancsnok szerint a Csicsagov-levelben szó volt a foglyok Schwarzenberg szerint túlzott számáról, ezért bizalmatlanságának hangot adva úgy vélte, hogy a kapitányt legénységével együtt szándékosan engedték el, hogy visszatértükcor dicsérik a jó bánásmódot, ecseteljék az orosz hadsereg

² Pilch 1913. 224. o.

³ *Treuenfest* 1880. 482. o. Eszerint a fennmaradt fogolylista 23 legénnyel nem tud elszámolni. Weinow helyesen Alekszandr Lvovics Vojnov altábornagy.

⁴ Kriegsarchiv (KA) Alte Feldakten (AFA) 1812-10-34 Kt. 1515.

⁵ „Meine Arriere Garde wurde bis Radwanice durch Uhlanen und Kosacken lebhaft verfolgt, der Feind grellte bey letzteren Ort so ungestumm vor, daß zwey Züge von Kienmayer Hussaren von dem Defilé zu Radwanice abgeschnitten und gezwungen wurden sich in die Waldungen zu retten, ich zweifle nicht, da der Muchawice fast allenthalben zu passiren ist, daß sie in der Nacht einrücken werden.” Uo.

erejét, s meséket terjesszenek Napóleon helyzetéről és az orosz hadműveleti tervekről Galiciában és Magyarországon.⁶

Kiegészítésül annyit kell hozzáfűzni, hogy a császári-királyi hadseregtől orosz fogságba került katonákat és tiszteket többnyire Odesszába és Elizabethgradba (ma Kirovograd) internálták, amint az az 1813. évi, egyáltalán nem zökkenőmentes (pestisveszély és az elrendelt vesztegár miatt jelentős késedelmet szenvedett) visszazállításukkal foglalkozó aktákból kiderül.⁷

Az Udvari Haditanácsot az eseményekről és a fogságba esett, majd elbocsátott huszárok létszámáról a galíciai főhadparancsnok, Heinrich von Reuss tábornok 1812. október 27-én közvetlenül is tájékoztatta. Csicsagov admirális 1812. október 18-án francia nyelven Breszt-Litovszkából írta Reuss tábornoknak az alábbi hivatkozásban közölt levelet a magyar huszárok foglyul ejtéséről, s egyúttal mellékelte a Bulkowóban október 13-án megfogalmazott tiszti és legénységi nyilatkozatok német nyelvű másolatait is. A tiszti nyilatkozatot, amely a legénységre is kiterjedt, Miklóssy kapitány, Pongráz főhadnagy, Modrovsky alhadnagy és Svoboda tábori főorvos írták alá.⁸ A legénységi kötelezvényhez másolatban a 65 személyt felsoroló névsort is csatolta „Namentlicher Ausweis deren Kayserlich Oestreichischen Kriegs Gefangenen, welche bis zu ihrer Auswechslung auf Ehrenwort entlassen worden sind”, vagyis „A császári osztrák hadifoglyok név szerinti kimutatása, akiket kicserélésükig becsületszavukra elbocsátottak” címmel.

⁶ „Rittmeister Miklosi wurde von dem FMLt Siegenthal geschickt, um die Verbindung mit dem General Fröhlich zu suchen, als ich mit der Armée bey Brzesc über den Bug gieng, und die Stellung hinter der Muchawietz nahm, er stieß auf mehrere Regimenter Kavallerie, wollte sich durchhauen, und soll erst nach einem tapferen Gegenwehr in Gefangenschaft gerathen seyn. Die Anzahl der in dem Brief enthaltenen Gefangenen ist weit übertrieben. Es scheint, daß der Rittmeister samt der Mannschaft geflüßentlich entlassen wurde, um bey ihrer Rückkehr die gute Behandlung zu rühmen, die Stärke des russischen Heeres - so wie man sie ihnen ankündete - zu schildern, und eine Anzahl Märchen über Napoleons Lage, den russischen Operationsplan, und dergleichen sowohl in Galizien als in Hungarn auszustreuen.” KA AFA 1812-10-333 Kt. 1515.

⁷ KA HKR 1813 Dep. Prot. G. 140, 150, 195, 611, 3577, 5103, Dep. B. 123, 131, 134, 277 stb.

⁸ KA HKR 1813-3-21 Dep. G. sine numero.

A Csicsagov-levél: Copie d'une Lettre de Mr. l'Amiral Tschischakof – Mon Prince, un de mes parties ayant pris ces jours derniers le capitaine Miklos quelques officiers et une soixantaine de hussards du regiment de Kienmayer, j'ai consenté à les renvoyer dans leur patrie sous condition de ne soint servir contre la Russie ni ses Alliés durant la presente guerre, jusqu'à l'échange des prisonniers respectifs. J'ai l'honneur d'informer Votre Altesse de cette circonstance et de l'ici transmettre la Copie des papiers y relatifs. Veuillez agréer l'assurance récéterée de la traite Consideration avec laquelle j' air l'.... d'ête. Mon Prince de Votre Altesse le très humble et tres obeissant serviteur P de Tchitschakoff En mon quartier General de Brest Littesky le 7/18 Oct 1812 A S. A. Mr. le Prince de Reuss etc. etc. (Köszönet Solymosi József kollégámnak a szöveg ellenőrzéséért.) A tiszti nyilatkozat: Copia copiae – Revers Wir Endes unterzeichnete verbinden uns, mit dem Ehrenworte daß wir sammt der Mannschaft, so in der beigeschlossenen namentlichen Liste begriffen ist, in diesen gegenwärtigen Kriege, wider Seiner Majestät Kayserlich Russischen und wider Ihre allirte Troupen keine Kriegsdienste leisten, noch weniger aber gegen solche, die Kriegs Waffen ergreifen, in so lange die Auswechslung von den beiderseitigen Höfen nicht erfolgt seyen. Bulkovo den 1/13 October 1812. Unterzeichnet Miklosy Rittmeister Escadrons Commandant von Kienmayer Hußaren Pongratz Oberlieutenant von Kienmayer Hußaren Modrovsky Unterlieutenant von Kienmayer Hußaren Svoboda Ober-Feld Arzt

A legénységi nyilatkozat: Copia copiae – Revers – Wir Endes unterzeichnete verbinden uns, mit dem Ehren Worte, daß wir, so in der beigeschlossenen Nahmentlichen Liste begriffen ist, in diesen gegenwärtigen Kriege, wider Seiner Majestät Kayserlich Russischen, und wider Ihre allirte Troupen keine Kriegsdienste leisten, noch weniger aber gegen solche, die Kriegs Waffen ergreifen, in so lang die Auswechslung von den beiderseitigen Höfen nicht erfolgt seyen. Bulkovo den 1/13 October 1812. Unterzeichneten alle Corporals und Gemeine, so in der beigeschlossenen nahmentlichen Liste begriffen sind.

Eszerint a Kienmayer huszárezredtől Miklóssy József első kapitány, Pongrátz János főhadnagy, Modrovsky János alhadnagy, Wenzel Swoboda főorvos, Dankits József őrmester, Mazaris Ferenc patkolókovács, Papats Antal trombitás, Kurtz András, Murovats Mátyás, Franz Schiraus, Kulits János, August Kürscher, Nagy Sándor tizedesek, Jászay László, Tóth György, Munkátsi János, Szőlősi János, Rudik József, Hegedüs György, Franz Deuts, Johann Holmier, Joseph Drahuts, Johann Viszlisak, Gaál János, Szőke János, Csány Ferenc, Györgyös János, Maák István, Simon Mihály, Bulla János, Sándor Mihály, Stephan Titler, Stephan Krutz, Johann Warhevka, Fábíán György, Lengyel András, Szikszay János, Velsits János, Gregor Márton, Tóth János Kiss János, Johann Pavko, Motsai András, Kosperger György, Batori József, Pintir István, Michael Hurtikowats, Szabó János, Bartuska János, Andreas Klebusek, Michael Lukowitsky, Valentin Korseh, Dobotzy Márton, Szabó Imre, Mihók Márton, Bordáts Ferenc, Michael Sibert, Johann Martina, Wig István, Nagy János, Tóth Gábor, Johann Drapag, Kalmas István közlegények. A Hessen-Homburg (cs. kir. 4.) huszárezredtől Leopold Beckhaus tizedes. A Blankenstein (cs. kir. 6.) huszárezredtől: Kotsits István közlegény bocsáttattak el.⁹

Miklóssy kapitány a tudósítás szerint tehát egy főhadnaggal, egy alhadnaggal, egy főorvossal, egy-egy őrmesterrel és kováccsal, továbbá 7 tizedessel és 51 közlegénnyel becsületszóra és magukat kötelezve, hogy tényleges kicserélésük előtt Oroszország ellen nem szolgálnak, visszatértek a hadifogságból és a továbbiakban tartalékosztályukhoz Munkácsra kísérik őket.¹⁰

Schwarzenberg tábornok gyanúját alátámasztani látszott egy Lembergben, 1812. november 9-én kelt (bizonyára ágensi) jelentés, amelynek másolatát báró Franz Hager rendőrminiszter az uralkodó 1813. január 3-án kelt utasítására január 6-án osztotta meg Heinrich von Bellegarde haditanácsi elnökkel.¹¹ Eszerint „Az orosz hadifogságból több császári osztrák huszár Lembergbe érkezett, köztük Miklóssy kapitánnyal. A huszártiszt itt arról beszélt, hogy a magyarokkal Oroszországban igen jól bántak, míg a más nemzeti-ségű hadifoglyokkal, úgymint osztrákokkal, morvakkal stb. ellenkezőleg, igen mostohán. Az oroszok azt mondták: Mi a bátor magyarokkal, akiknek Ausztriához semmi közük, nem, csak Ausztria császárával viselünk hadat.”¹²

Hager tájékoztatása szerint a hadifoglyok megérkezése után Brodyban is hasonló vélemények terjedtek el a hadjárat kimeneteléről. Napóleon helyzete a beérkezett hírek szerint nem sok jóval biztat a lengyel függetlenség tekintetében, különösen azután, hogy Jacques Alexandre Law de Lauriston francia tábornok – 1811-ben nagykövet volt Szentpéterváron – fegyverszüneti tárgyalásai Kutuzovval nem vezettek eredményre. Napóleon azt ígérte a lengyeleknek, hogy nem hagyja cserben őket, s a Varsói Hercegség területét orosz tartományok helyett inkább Galícia rovására növelné. Bizalmas körökben az a nézet is teret nyert, hogy Napóleon győzelmét Ausztria tétlensége hátráltatja, Franciaország veresége esetén pedig a magyarok orosz oldalra állnának.

⁹ Minden bizonnyal sok a névelírás, és csak a kétségtelenül magyar neveket írtam át magyar formába.

¹⁰ *Treuenfest* 1880. 485. o. Október 15-én Schwarzenberg a főhadiszállásán már szóbeli tájékoztatást kapott az orosz parlamenten, Knorring ezredes útján, Csicsagov döntéséről.

¹¹ KA HKR 1813-3-21 Copia extra numeros.

¹² A német szövegben: „Wir führen mit den braven Ungarn, die mit Österreich nichts gemein haben, keinen Krieg, bloß mit dem Kaiser von Österreich.”

Ezzel összefüggésben 1812. november 24-én született meg az uralkodói kézirat Bellegarde tábornagyhoz intézve, amelyet az Udvari Haditanács elnöke továbbított az érintett alárendelt szerveknek. Eszerint az események még mindig tartó tisztázásának folytatásán túl, az orosz hadifogságból elbocsátott magyar tiszteket és közlegényeket semmi esetre sem Magyarországra, hanem feltűnés nélkül a német tartományokban fekvő állomáshelyekre kell hátravinni, folyamatosan tájékoztatva a császárt.¹³ A későbbiekben azonban kiderült, hogy a volt foglyok mégis honi területre léphettek.

Mint tudott, Reuss tábornok jelentése már rendelkezésre állt, amit az Udvari Haditanács 1812. november 6-i elnöki iratában ismertetett Schwarzenberggel. A Kollowrat-féle bizottsági jelentést pedig 1813. január 12-én osztotta meg vele.¹⁴ Vincenz von Kollowrat tábornoszernagy, magyarországi főhadparancsnok az Udvari Haditanács utasítására ugyanis előző év december 27-én küldte meg a bizottsági jegyzőkönyvet, ami alátámasztotta az eddigieket. Miklóssy kapitányt 1812. október 3-án különítették ki, hogy gróf Christian Kinsky alezredes Oltusznál kutassa fel, tartsa szemmel a Zburasztól Rudnia felé vezető utat, s utóbbi helyen ismét egyesüljön Siegenthal altábornagy hadosztályával. A feladat végrehajtása közben Miklóssy többször is ellenségre akadt, míg végül éppen a mondott irányban többszörös túlerőbe ütközött. Ismételt kitérés kísérletek ellenére, hiába harcoltak bravúrosan a tisztek és a legénység, miután többségüket megebesítették, a lóról letaszították, harcképtelenül fogságba estek. A sajnos elveszett vállomásokat Miklóssy kapitány, Pongrátz főhadnagy, Modrovsky alhadnagy, Swoboda főorvos, a századkovács, a trombitás, hat altiszt és kilenc közlegény jegyezték. Ezek lényegében megegyeznek, s megerősítik a korábban részletezett tényeket. Kizárható volt az is, hogy az orosz főhadiszálláson eltöltött több nap ellenére bizalmas viszonyba kerültek volna az ottani tábornokokkal és tisztekkel, és Csicsagov levele is tanúsítja véltlen fogságba esésüket.¹⁵

Noha a félszadron véltlen és dicsőséges fogságba esésével kapcsolatos állítások egybehangzóak voltak, 1813. január 13-án a segélyhadtest parancsnoksága szükségesnek tartotta Siegenthal tábornok kikérdezését is, aki szintén igazolta a történeteket. Az Udvari Haditanács így összefoglalva a budai Főhadparancsnokság által összeállított jegyzőkönyv megállapításait, Miklóssy kapitány kéréseit is az uralkodó elé terjesztette. Eszerint a huszártiszt hősies és okos helytállásáért az ellenséggel szemben, kitüntető elismerést kért úgy magának, mint tisztjeinek és a legénységnek. Pongrátz főhadnagyot valamint Murawatz és Kurz tizedeseket név szerint terjesztette fel elismerésre.¹⁶ Végül az ellenség által elvett

¹³ „Lieber FML Graf Bellegarde! Den neuesten Berichten Meines Landeschef in Galizien gemäß dauert die Bearbeitung Meiner in russischer Kriegsgefangenschaft gerathener Krieger hungarischer Nation noch stets fort. Ich finde demnach zu verfügen, daß die aus der jenseitigen Gefangenschaft entlassene hungarische Officiers und Gemeine auf die zweckmäßigste das mindeste Aufsehen verursachende Art, auf keinen Falle nach Hungarn sondern in eigene Depots in den deutschen Ländern angewiesen werden. Sie haben Mir übrigens Alles dasjenige zu unterlegen was Ihnen von der Rückkehr ähnlicher Officiers und Mannschaft bekannt werden dürfte, und Mich nicht minder in der steten Kenntniß des von Ihnen verfügten zu erhalten. Wien den 24. November 1812 Franz mp.” KA HKR 1813-3-21 Dep. G. 1080. sz.

¹⁴ KA HKR 1813-G-21.

¹⁵ KA HKR 1813-3-21 Dep. G. A jegyzőkönyv sajnós nem maradt fenn. A Ruda, Rudna, Rudnia helynevek folyamatosan váltakoznak a dokumentumokban, így a korabeli térképek alapján a csapatmozgásoknál Rudniát véltém a legvalószínűbbnek.

¹⁶ KA RL HR 8. 1811. Kt. 7635. Pongrátz János az 1811-es mustralista szerint Bánfalván (Trencsén vármege) született, katolikus, 22 éves. 1808. március 1-jén önköltségesen lépett be az ezredbe, 1809. február 16-án nevezték ki alhadnaggyá, 1812-ben főhadnagy. Miklóssy nyugállományba helyezésekor 1833-ban lett első őrnagy a cs. kir. 9. (Wieland) huszárezredben. KA HKR 1833. Prot. Dep. G. 2037. sz.

100 forint 2 krajcár egyezményes értékű érme, valamint 80 forintnyi bécsi értékű bankjegy elengedéséért is folyamodott.

Az idézett ezredtörténet annyit tesz hozzá a történetekhez, hogy Kurtz káplár az ellenségtől körülvevett és sebesült kapitányát – egyelőre – kivágta a gyűrűből, miközben ő maga is négy sebet kapott. Ezzel érdemelte ki az ezüst vitézségi érmet. Rajta kívül Báthory József, Maak István és Sándor Mihály vett részt a mentőakcióban.¹⁷

A segélyhadtest parancsnoksága 1813. február 27-én, Miechow főhadiszállásról válszolt az Udvari Haditanácsnak, röviden vázolja az eseményeket. Siegenthal tábornok a hadtestparancsnokság Konskie-ben február 17-én kelt parancsára február 24-én Swierznanoviczében kelt jelentésében újabb részletekkel szolgált. A hadtest 1812. szeptember 30-án Wlodoneánál kelt át a Bugon, Siegenthal hadosztálya akkor Krasna Wolánál állt, a Pripjaty folyó balpartján. Kinsky alezredest egy cirkáló csapat élén Ljuboml és Zburaz között hátrahagyták. Siegenthal csak 1812. október 2-án reggel kapta a parancsot, hogy Rudnia és Bulkowo érintésével vonuljon vissza, hogy 4-én csatlakozhasson a Brzescnél álló hadtesthez. Erőltetett menet során, amikor 2-án este Mokranyt elérték, Miklóssy kapitányt egy félszázaddal kiküldte Lachowce (Liachowiczi) felé, hogy a másnapi menethez derítse fel az oltuszi utat, keresse meg Kinsky alezredest, végül 3-án este Rudniánál csatlakozzanak a hadosztályhoz. A század másik felét Kartschma Kobrinka felé különítették ki, hogy hátulról derítsék fel a terepet és biztosítsák a hadosztályt. Október 3-án a hadosztály minden baj nélkül elérte Rudniát, másnap hajnali öt óraker, éppen Rudniáról Bulkowóba induláskor tűnt fel az ellenség, s Mokranyt felől támadott. Egy órával később Rudnia mögött, a Brzescze vezető úton egy másik ellenséges oszlop jelent meg, amelyik Oltusz felől érkezett. Ettől függetlenül a hadosztály a legnagyobb rendben folytatta útját, s kétórányi élénk üldözés után az ellenség beszüntette azt, így sikerült Bulkowót elérni. Másfél szakasz Kienmayer-huszárt azonban elváltak és bekerítettek, végül a hússzoros túlerő legyűrte őket. Miklóssy huszárkapitányról és osztagáról, amely Kinsky alezredes portyázó csapatához tartozott, semmi tudomásuk nem volt, mígnem három nappal később egy orosz parlamentertől tudták meg, hogy hősie küzdelem után, csekély legénységével szinte csodát téve, miután maga is megsebesült, megadta magát a túlerőnek. Miklóssy korábbi tettei és egybehangzó hírek alátámasztották, hogy akkori önfeláldozásának köszönhetően a hadosztály megmenekült a felszámolástól, hiszen a mocsarakkal és erdőkkel övezett, a Mokranyt és Rudnia között is csak a töltéseken járható terepen időt nyert. Ellenkező esetben a két ellenséges lovasezred foglyul ejthetett volna hat zászlóaljat, egy hatfontos üteget és két század huszárt.

A Haditanács 1813. március 19-én terjesztette fel összesítő jelentését az uralkodónak az addig végzettekről. Az eddig felderített tényekhez semmi újat nem tudott hozzátenni, így szükségtelen ismétlésekbe bocsátkoznunk.¹⁸

KA RL HR 8. 1811. Kt. 7635. Muravatz Mátyás Darázsfalun (Sopron vármegye) született, katolikus, 1811-ben 35 éves, katolikus. 1797. február 20-án uradalmi állítás révén került az ezredhez, tizedessé 1809. július 31-én lépett elő.

Uo. Kurtz András Válon született (Fejér vármegye), katolikus, 1811-ben 24 éves. 1805-ben 12 évi szegődvennyel lépett be az ezredbe, 1807. január 16-án lépett elő tizedessé.

¹⁷ *Treuenfest* 1880. 482. o.

¹⁸ KA HKR 1813-3-21 Dep. 1080. sz.

A budai Főhadparancsnokság nagy ügybuzgóságról tanúságot téve, 1813. március 30-án arról tájékoztatta Bellegarde tábornagy, haditanácsi elnököt, hogy a kassai dandárparancsnoksággal is kikérdezte Miklóssy kapitányt lemergi meggondolatlan kijelentéseiről és a velük, mint magyarokkal szemben tanúsított különleges bánásmóddal kapcsolatban, de semmi terhelő bizonyítékot nem tudott ellene felhozni, s ezért a szükség esetén elrendelt szigorú figyelmeztetést sem tudja foganatosítani.¹⁹ Mindezt a Schwarzenberget távollétében helyettesítő báró Johann Frimont altábornagy is alátámasztotta Krziwaczka főhadiszálláson, május 10-én kelt jelentésében.²⁰ Tehát az Udvari Haditanács neki címzett április 10-i rendelkezésére válaszolva ő sem hozhatott fel terhelő tényt Miklóssy, tisztjei és legényei ellen. Véleménye szerint az orosz főparancsnok, valószínűleg politikai megfontolásokból, nem csak Miklóssyék irányában alkalmazott megkülönböztetett bánásmódot, hanem lehetőség szerint általában a magyar nemzetiségű foglyokkal szemben igyekezett igen humánus módon eljárni. A kitüntetésről pedig az volt a véleménye, hogy a kapitány bár igen hősiesen küzdött, hasonló helyzetben más tiszt sem tett volna másképp. Ezért nem indokolt a (Mária Terézia) Rend káptalanja elé vinni Miklóssy kérelmét, neki személyesen azonban jogában áll. Ezzel szemben Murawatz és Kurz tizedesek ügyét érdemes a kitüntetési bizottság elé terjeszteni. Végezetül jobb híján pártolta azt is, hogy a zsákmányul esett hadipénztári állományt kártérítési kötelezettség nélkül le kell írni.

Az Udvari Haditanács lényegében megismételve az előbbieket, 1813. május 30-án azzal továbbította a véleményt a magyarországi és az alsó-ausztriai Főhadparancsnokságnak, hogy nem kételkedik Miklóssy elszánt bátorságában, de pusztán kötelességét teljesítette, így nem áll módjában a rendi káptalan elé terjeszteni kitüntetés iránti igényét. Az akkori-ban Badenben (Baden bei Wien) tartózkodott Miklóssy azonban saját kezdeményezésére megpróbálkozhat ezzel. A két tizedes helytállása ellenben megérdemli azt, hogy az érmebizottság elbírálja tettüket. A hadizsákmányként elvesztett hadipénztár megtérítését követelni Bellegarde véleménye szerint is indokolatlan volt.²¹

Az ügyet ezzel minden szempontból megnyugtató eredménnyel lezártak nyilváníthatták. Miklóssy kapitány a gyanú alóli tisztázását megnyugvással vehette tudomásul, ám mivel a vágyott magas kitüntetést jórészt a vele szemben tanúsított bizalmatlanság miatt nem kaphatta meg, csalódást érezhetett. Pongrátz főhadnagy és a két káplár minden bizonnyal megkapták a vitézségi érdmüket. Miklóssy felmentése is végérvényes lehetett, ugyanis századparancsnokként részt vett az 1813–1814-es felszabadító háborúban, s 1815-ben is vitézkedett még.

Miklóssy kérvénye nem maradt fenn ugyan a Katonai Mária Terézia Rend irattárában, mégis némi betekintést enged a kulisszák mögé, hogy 1815-ből három káptalantag: Ebner altábornagy, Bakony és Martonitz vezérőrnagyok szavazati lapjai fellelhetőek, amelyekből kiderül, hogy Ebner nem támogatta, s mivel joggal feltételezhető, hogy a többi szavazat is megoszlott, a nagymester (a mindenkori uralkodó) elé sem került a javaslat, ezért Miklóssy a lovagkeresztnek nem lehetett tulajdonosa.²² A hiányos forrásból mindenesetre

¹⁹ KA HKR 1813-3-21 Dep. G. 35. sz.

²⁰ KA HKR 1813-3-21/1 Dep. G. 2403. sz.

²¹ Uo.

²² KA MMThO Promotionen Vota A-M Kt. 157. Az iratok felleléséért Kiss Gábort, fotózásukért Domokos Györgyöt, a bécsi Kriegsarchiv mellett működő delegáció tagjait illeti köszönetem.

tudható, hogy a jelölt a fején sebesült meg. A puszta hősiességkötelességteljesítés nem volt elegendő, noha a támogató vélemények a csatározás stratégiai jelentőségét hangsúlyozták, vagyis a Siegenthal-hadosztály megmaradását ennek az időnyerésnek köszönhetta.

Befejezésül érdemes végigtekinteni Miklóssy életpályáján, a rendelkezésre álló források segítségével.

Radványi Miklóssy József Egerben (Heves vármegye) született 1783-ban, római katolikus vallású volt. 1803. szeptember 16-án önként, ezredkadétként lépett be az Ott (5.) cs. kir. huszárezredbe. 1804. június 1-jén léptették elő alhadnaggyá, 1809. február 2-án lett főhadnagy. 1809. augusztus 31-én áthelyezték Bihar vármegye nemesi felkelő lovasságához, itt szeptember 1-jén lett első kapitány. 1810. március 31-én került a Kienmayer (8.) cs. kir. huszárezredhez. Innét nyugdíjazták 1815. december 31-ével évi 600 forint nyugdíjjal. Ekkori minősítése igen jó volt, hősiességének többször tanúbizonyságát adta. Nyelvismérete a magyar, latin, német, francia, olasz nyelvekre terjedt ki. Részt vett az 1805., 1809., 1812., 1813–14., 1815. évi hadjáratokban. Ezek során egy lőszerűléstől jobb vállá károsodott, s két fejszerűlést is szenvedett. 1816. augusztus 22-én címzetes őrnagyi rangot kapott, s ugyanezen hónap 25-én cs. kir. valóságos tanácsossá nevezték ki. Miklóssynak 1816-ból volt egy Okányi nevezetű szabómestertől vásárolt borral kapcsolatos adóssági ügye, amiből per is származott, de erről iratok hiányában nem lehet többet kideríteni.²³ Kiderült, hogy sokat volt szabadságolva, s általában hosszabbítást is kért. 1827. november 5-től másodőrnagyként került ismét szolgálatba régi ezredénél, az akkori ezredtulajdonos után Coburg huszároknál. 1830. december 13-tól első őrnagy lett. 1833. május 30-án címzetes alezredesi ranggal és ennek megfelelő évi 1000 forint járandósággal véglegesen nyugállományba helyezték.²⁴ Összes szolgálati ideje 17 évet, 10 hónapot és 26 napot tett ki. Nyugalmozott törzstisztként is élt benne az érvényesülési vágy, amit igazol, hogy 1834-ben sikertelenül folyamodott az Aranygyapjas-rend kitüntetésért.²⁵ 1835. július 18-tól Bihar vármegye ülnökévé nevezték ki. Ugyanebben az évben magánszemélyekkel szemben fennálló 382 forintos adóssághátraléka miatt nyugdíjának egyharmadát levonták. 1849. december 20-án az akkori eljárásrend szerint tisztázták személyét abban az értelemben, hogy az 1848/49-es szabadságharc időszakából nem volt rá terhelő tény. Miklóssy József családot nem alapított, szülővárosában halt meg 1854. január 23-án.²⁶

Összegzésül megállapítható, hogy az 1812-es császári-királyi háborús részvétel magyar huszárai, s nem csak Miklóssyék, vitézül harcoltak, s ebben az időben még kölcsönösen éltek a lovagias megnyilvánulások a küzdő felek részéről. Az azonban már más kérdés, hogy a katonai bürokrácia, élén a bécsi Udvari Haditanáccsal, a bizalmatlanság jegyében aktagyártásba fogott, de ennek köszönhetően maradt fenn egy különleges eseménynek az emléke, ami más szemszögből villantja meg Napóleon oroszországi hadjáratának egy kis szeletét.

²³ HL GC 1816. Dep. T. 1324., 1822., 2332., 2893. sz.

²⁴ KA Grundbuchsblätter HR. 8. 1820-40 Abg. I. 3-79 Kt. 1266.

²⁵ KA HKR 1834 Dep. L. 2338. sz.

²⁶ Kiegészítő életrajzi adatok: HL Magyarországi tisztek névjegyzékei 1817-ből és 1839/40-ből. 2906. és 2910. sz.

BIBLIOGRÁFIA

Levéltári források

HL GC	Hadtörténelmi Levéltár General-Commando
KA AFA	Kriegsarchiv Wien, Alte Feldakten
KA HKR	Kriegsarchiv Wien, Hofkriegsrates
KA RL HR	Kriegsarchiv Wien, Revisionslisten Husaren Regiment
KA MMThO	Kriegsarchiv Wien, Archiv des Militär Maria-Theresien Ordens

Irodalom

<i>Pilch</i> 1913.	<i>Pilch Jenő</i> : Magyar csapatok az 1812. évi hadjáratban. <i>Hadtörténelmi Közlemények</i> , 1913. 1–3. közlemény. lapszám
<i>Treuenfest</i> 1880.	<i>Gustav Ritter Amon von Treuenfest</i> : Geschichte des k. k. Husaren-Regimentes Alexander Freiherr v. Koller Nr. 8. von seiner Errichtung 1696–1880. Wien, 1880.